

Izpolnil sem nalogo tovariša Kidriča

V mesecu marcu leta 1983 bo minilo 40 let, odkar sva se sestala s tovarišem Borisom Kidričem. Takrat me je poslal z Dolenskega med partizane na Gorenjsko. Na gorenjsko, oziroma na škojloško področje sem odšel z nalogo, da pomagam pri aktivizaciji boja partizanskih enot, na področju pod vasjo Rašica — Skaručna zaradi pospešenega organiziranega delovanja Osvobodilne fronte — NOB.

Po prihodu na Gorenjsko sem kot inštruktor najprej obiskal škojloško, jelovsko, poljansko in žirovsko partizansko četo. Ko sem to nalogo opravil, sem bil nekaj časa tudi politični komisar Poljanskega partizanskega bataljona.

Po opravljeni prvi nalogi sem odšel na politično terensko delo na področje Rašice in vasi Gameljne — Skaručna.

Tedaj mi je tovariš Kidrič v pogovoru zaskrbljeno povedal, da je bilo pred vojno področje pod Šmarno goro — Rašica zelo aktivno in da je tu delovala komunistična partija Slovenije. Povedal mi je tudi, da na tem področju ni organiziranega gibanja Osvobodilne fronte in če je, je le slabo, nemški okupator pa prisilno mobilizira na stotine mladih ljudi v oborožen boj proti nam. Omenil je tudi to, da tudi starejše vaščane okupator mobilizira v nekatere vaške straže in patrolje, ki pa imajo tudi vojaški pomen.

Zaradi boleznih in utrujenosti od partizanskih bojev sem na teren vasi Gameljne — Skaručna prispel z oporno palico v roki, toda nalogo tovariša Kidriča je bilo potrebno opraviti temeljito.

Omeniti moram, da je področje Šmarna gora — Rašica oplodilo predrevolucionarno delo na terenu. Na primer v Rašiskem gozdu se je julija 1941 osnovala ena izmed prvih partizanskih čet v Sloveniji, katere borec sem bil tudi jaz. Imenovali smo jo Rašiška četa. Ta enota je imela vsestransko podporo ljudstva tega območja. Po svoji borbenosti dobro znano četo so v septembru 1941 napadli nemški okupatorji.

Kot represalijo zavoljo bojnih akcij Rašiške čete in podpore ljudstva četi je okupator v mesecu septembru leta 1941 požgal prvo slovensko vas — Rašico. Domačije je izropal, izselil in preganjal 114 Raščanov in svojcev borcev te čete. Za približno 750 krajanov, kolikor jih je tedaj živelo v območju vasi Rašica, Spodnji Srednje, Zgornje Gameljne, Skaručna in Vojsko, je bil to kar močan udarec. V mesecu septembru je s tega območja odšla tudi Rašiška četa. Nemški okupator je vse to izkoristil in s pomočjo nekaj izdajalcev onemogočil gibanje Osvobodilne fronte.

Maja ali prve dni junija leta 1943 sem prišel na teren gameljsko-skaruškega območja z že omenjeno nalogo: organizirati narodnoosvobodilno gibanje. Tedaj sem na terenu našel nekega partizana Rašiške čete, mislim, da je bolehal. Kot domačin sem obiskal nekaj starih prijateljev in znancev, od katerih sem upal dobiti pomoč pri organizaciji Osvobodilne fronte.

Vse je uspelo. Organizirano gibanje NOB se je pričelo v polnem teku in poletu. Da je bilo res tako, naj povzamem nekaj dejstev iz krajevne kronike terena Gameljne — Rašica.

Na strani 11 te kronike piše takole:

»Kmalu spomladi leta 1943, ob prvem cvetju, so se pokazale prve iskre organiziranega odpora. Odpor Osvobodilne fronte na terenu, ki ga imenujemo Gameljne-Rašica-Skaručna.

Priroda je ozelenela, vse se sprostil. Dvignile so se glave starejših in novih aktivistov OF, mladine, žena, gospodarstvenikov in delavcev. Ta pomlad je prinesla vaščanom nove upe v življenje.

Odvezali so se okovi za vse svobodoljubne domačine, ki niso trpeli na svojih tleh tujih osvajalcev. Veliko vaščanov je bilo, ki so z vso željo hoteli bojkotirati okupatorjevo oblast, toda brez organizacije niso vedeli, kako in brez večje nevarnosti. Za takšno odločno borbo je bila potrebna bojovita organizacija, ki se je tudi razvila v organizacijskem smislu.

Osnovali so se narodnoosvobodilni odbori: odbori OF, odbori antifašističnih žena, odbori Zveze mladine Slovenije, pionirski odredi, gospodarske komisije, skojevske organizacije, osnovne celice partijskih organizacij komunistične partije Slovenije.

Vsi ti odbori, komisije in celice so imeli isto nalogo: osvobodilni boj proti fašizmu.

Za osnovo narodnoosvobodilnega odpora je bilo potrebno vodstvo, ki smo ga imenovali občinski odbor OF Gameljne-Skaručna. Vodstvo odbora so sestavljali tovariši z domačega in sosednjega terena.

Na strani 12 te kronike pa je seznam članov tega občinskega odbora, in sicer:

1. Kos Martin — ilegalec, predsednik in organizator OF
2. Štrukelj Franc — ilegalec in član odbora OF
3. Živalič Stanislav — ilegalec, odgovoren za organizacijo SKOJ
4. Bohinc Vinčo — ilegalec, odgovoren za mladinsko organizacijo
5. Živalič Mira — ilegalka, odgovorna za AFŽ organizacijo
6. Oman Majda (roj. Ložar) — ilegalka, odgovorna za AFŽ organizacijo
7. Buh Stanislav — ilegalec, član odbora OF in odgovoren za propagando
8. Bizilj Alojz — ilegalec, odgovoren za Narodno zaščito in obveščev. službo
9. Pustovrh Andrej — ilegalec, kmet, odgovoren za organiz. gospodar. komisijo
10. Žebovec Janez — ilegalec, kmet, odgovoren za organizacijo gospod. komisije.

Kot je videti, smo pri organizaciji NOB imeli uspeh, kajti v mesecu juliju 1943 so vsi ti organi in organizacije že sodelovali v Osvobodilni fronti. Organizirane pa so bile partijske celice komunistične partije Slovenije — Jugoslavije.

Julija se je nekako prebudil tudi že osnovani okrajni odbor OF Smlednik, ki smo mu priključili že tako močno organizirano delo Osvobodilne fronte s področja Gameljne — Skaručne.

Od že omenjenih 75 domačinov je na področju terena Rašice — Gameljne — Skaručna žrtvovalo ali delovalo za narodnoosvobodilni boj:

— že v letu 1941 je nemški okupator vrgel v svoje zapore 150 domačinov, od katerih jih je 114 izselil;

— to področje je dalo v NOV čez 100 borcev;

— več kot 40 političnih zapornikov je bilo v okupatorjevih zaporih;

— čez sto aktivistov je organizirano sodelovalo v organizaciji OF;

— nekaj borcev pa je padlo v narodnoosvobodilni vojni. Teh tovarišev je bilo nad 40, med njimi en narodni heroj.

Skoraj vsi krajanji pa so simpatizirali z Osvobodilno fronto in jo tudi vsestransko podpirali.

Letos spomladi je 40-letnica tega množičnega organiziranega odpora OF na tem območju in 40 let, odkar sem opravil nalogo, ki mi jo je zaupal tovariš Boris Kidrič, ki je bil tedaj eden izmed organizatorjev Osvobodilne fronte slovenskega naroda.

Občni zbor — tokrat drugače

V katerokoli gasilsko društvo gremo, skoraj povsod so občni zbori enaki oziroma potekajo po enakem kopitu. Pozdravnemu govoru sledijo poročila predsednika, poveljnika, tajnika, blagajnika in nadzornega odbora. Ob pozivu na razpravo se oglasijo predstavniki sosednjih gasilskih društev, krajevne samouprave, predstavnik občinske gasilske zveze in morebiti še kakšen predstavnik, to pa je tudi vse. Sledi plan za naslednje leto in zakuska.

Da bi prekinili enolično prakso in na poziv iz Gasilskega vestnika so se gasilci v Mednem odločili za bolj zanimiv občni zbor. Mladinci so pripravili obširno fotografsko razstavo o delu gasilskega društva v zadnjih desetih letih (ko se je začelo skoraj iz nič in postavilo nov gasilski dom ter društvo moderno opremlilo) in o svojih tekmovalnih uspehih. Obiskovalci občnega zbora so si lahko ogledali še film Požar na kmetiji, najbolj pa je »užgal« nastop komedijantske skupine Bicikl Show iz Stanežič.

Prišlo je toliko članov društva, kot še nikoli, in dobro razpoloženje je trajalo skoraj do jutranjih ur. Lahko rečemo, da si takih občnih zborov želimo le čimveč.

Janez Kopač